

نقش واسطه‌ای تاب‌آوری در رابطه بین الگوهای ارتباطی خانواده و انگیزش پیشرفت

The Mediating Role of Resiliency in Relationship Between Family Communication Patterns and Achievement Motivation

Zakiyeh Salari Salajegheh
MA in Educational Psychology

Noushirvan Khezri
Moghaddam, PhD
Shahid Bahonar University
of Kerman

نوشیروان خضری مقدم
استادیار دانشگاه شهید باهنر کرمان

زکیه سالاری سلاجقه
کارشناسی ارشد
روانشناسی تربیتی

Mohammad Hossein Mousavi Nasab, PhD
Shahid Bahonar University of Kerman

محمدحسین موسوی نسب
استادیار دانشگاه شهید باهنر کرمان

چکیده

هدف این پژوهش تعیین نقش واسطه‌ای تاب‌آوری در رابطه بین الگوهای ارتباطی خانواده و انگیزش پیشرفت بود. بدین منظور ۳۷۰ نفر از دانشجویان کارشناسی دانشگاه فرهنگیان کرمان با روش نمونه‌برداری خوشه‌ای انتخاب شدند و به پرسشنامه انگیزش پیشرفت هرمنس (۱۹۷۰)، مقیاس تاب‌آوری (کانر و دیویدسون، ۲۰۰۳) و پرسشنامه الگوهای ارتباطی خانواده (فیتزپاتریک و ریچی، ۱۹۹۴) پاسخ دادند. برای تحلیل داده‌ها از تحلیل مسیر و آزمون t استفاده شد. نتایج نشان داد که هم‌نوایی با تاب‌آوری رابطه منفی معنادار دارد و تاب‌آوری و هم‌نوایی بر انگیزش پیشرفت اثر مستقیم دارند. این نکته نیز آشکار شد که تاب‌آوری در رابطه بین هم‌نوایی و انگیزش پیشرفت نقش واسطه‌ای دارد. همچنین تاب‌آوری پسران بیش از دختران بود، اما در زمینه الگوهای ارتباطی خانواده و انگیزش پیشرفت تفاوتی بین پسران و دختران دیده نشد.

واژه‌های کلیدی: الگوهای ارتباطی خانواده، انگیزش پیشرفت، تاب‌آوری

Abstract

The objective of this study was to examine the mediating role of resilience in the relationship between family communication patterns and the achievement motivation. For this purpose, 370 BA students of Kerman Farhangian University were selected by cluster sampling method and responded to Hermens' Achievement Motivation Questionnaire (1970), Resilience Scale (Connor & Davidson, 2003), and Family Communication Patterns Questionnaire (Fitzpatrick & Ritchie, 1994). For data analysis, path analysis and t-test were used. The results showed that conformity has a significant negative correlation with resilience, and resilience and conformity have direct effects on the achievement motivation. The findings revealed that resilience has a mediating role in the relationship between conformity and motivation. Additionally, resilience is higher among males compared to females, but in the area of family communication patterns and motivation, no differences were found among females and males.

Keywords: family communication patterns, achievement motivation, resilience

received: 28 January 2017

accepted: 9 July 2017

Contact information: Khezri147@yahoo.com

دریافت: ۹۵/۱۱/۹

پذیرش: ۹۶/۴/۱۸

این مقاله برگرفته از رساله دکتری روان‌شناسی تربیتی است.

مقدمه

بهبود وضعیت تحصیلی دانشجویان از اهداف اساسی نظام‌های آموزش و پرورش معاصر است و در دوران معاصر و همزمان با پدیدایی رشته‌های علوم تربیتی و روان‌شناسی تربیتی، بررسی پیشرفت تحصیلی و عوامل مرتبط با آن به‌عنوان بخش مهمی از تحقیقات این دو رشته مطرح شده است (محبی‌وند، مشتاقی و شهبازی، ۱۳۹۰).

انگیزش پیشرفت^۱ از انگیزه‌های اساسی افراد است که از نیاز به پیشرفت سرچشمه می‌گیرد (زارع و محمدزاده، ۱۳۹۱) و در جویندگان علم و فراگیران دانش اهمیت خاص دارد. انگیزه نخستین عنصر تشکیل‌دهنده رفتار و مهم‌ترین شرط یادگیری است. افراد دارای انگیزش پیشرفت، پویایی لازم را برای به پایان رساندن موفقیت‌آمیز یک تکلیف دارند و تا رسیدن به هدف و دستیابی به درجه‌ای از موفقیت به کار خود ادامه می‌دهند (ریو، ۲۰۰۵).

انگیزش پیشرفت یعنی گرایش به تلاش برای انتخاب و انجام دادن فعالیت‌هایی که هدف آن‌ها رسیدن به موفقیت یا دوری از شکست است (سیف، ۱۳۸۸). انگیزش پیشرفت مبنای رسیدن به موفقیت و رسیدن به آرزوها در زندگی است (برانستاین و مایر، ۲۰۰۵). به عبارت دیگر حالتی از یادگیری است که فرد را وادار می‌کند برای موفقیت، خشنودی و رسیدن به معیارهای شخصی عالی تلاش کند (ویگ‌فیلد و اکلیر، ۲۰۰۲).

افرادی که انگیزش پیشرفت در آن‌ها زیاد است تمایل دارند خود را در موقعیتی قرار دهند تا در مسیر زندگی موفقیت، تحرک و رضایت بیشتری را تجربه کنند (سانتراک، ۱۳۸۷/۲۰۰۸). همچنین افراد دارای انگیزش پیشرفت، بیش از سایر افراد، به جای تکالیف آسان، تکالیف نسبتاً دشوار تا دشوار را انتخاب می‌کنند. آنان، به جای این‌که از انجام دادن تکالیف دشوار طفره برونند، به این تکالیف روی می‌آورند و برای حل این تکالیف تلاش بیشتری می‌کنند و در حل آن‌ها عملکرد بهتری دارند، زیرا حل این نوع از تکالیف به آن‌ها حس غرور بیشتری می‌دهد و این افراد در صورت روبه‌رو شدن با مشکل و شکست در حل مسائل دشوار استقامت بیشتری را از خود نشان می‌دهند و به جای این‌که از دیگران کمک و راهنمایی بخواهند، مسئولیت

موفقیت‌ها و شکست‌های خود را می‌پذیرند (شولتز^۲ و شولتز^۳، ۱۳۹۱/۲۰۰۵).

پژوهشگران انگیزش پیشرفت را با عوامل متعدد، نظیر پیشرفت تحصیلی (غلامی، خدائپناهی، رحیمی‌نژاد و حیدری، ۱۳۸۵؛ شهرآرای، فرزاد و زارعی، ۱۳۸۴)، عادت‌های مطالعه (کمری، ۱۳۹۱)، باورهای معرفت‌شناختی (غفوری‌آثار، ۱۳۹۱؛ صفی‌زاده، ۱۳۹۱)، باورهای دینی (کاشانی‌خطیب، ۱۳۹۱)، روش آموزش (عاشوری، کجیاف، منشی و طالبی، ۱۳۹۳)، ابعاد محیط خانواده و جنس (حیدری، ۱۳۹۰)، خودنظم‌جویی (یاسمی‌نژاد، طاهری، گل‌محمدیان و احدی، ۱۳۹۲)، امید (باران‌اولادی، اعتمادی و کرمی، ۱۳۹۱)، آموزش مدیریت زمان (یعقوبی، محقق، یوسف‌زاده، گنجی و الفتی، ۱۳۹۳)، آموزش مهارت‌های زندگی (پاکدامن‌ساوجی، گنجی و احمدزاده، ۱۳۹۱)، خودکارآمدی (بهرامی و عباسیان‌فرد، ۱۳۸۹)، سن، درآمد خانواده، هزینه‌های تحصیلی، پذیرش اجتماعی (رجایی، ۱۳۹۰) و ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده (کامجو، ۱۳۹۱؛ مکسود و کولمن، ۱۹۹۳؛ نیاکان، ۱۳۹۱) مرتبط دانسته‌اند. شیخ‌الاسلامی (۱۳۸۸) نیز در پژوهشی نشان داده است که بین تاب‌آوری و پیشرفت تحصیلی ارتباط وجود دارد.

همان‌طور که پیشتر بیان شد روابط بین اعضای خانواده از جمله متغیرهایی هستند که بر انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارند. خانواده نخستین نهاد زندگی اجتماعی کودک است که در شکل‌گیری عادات، اندیشه‌ها، رفتار و دیدگاه‌های اجتماعی او نقش مهمی دارد. به بیان دیگر محیط خانواده اولین محیطی است که الگوهای جسمی، عاطفی و شخصیتی فرد در آن پی‌ریزی می‌شود و نقش مهمی در تعالی و پیشرفت فرد ایفا می‌کند. وظیفه خانواده مراقبت از فرزندان و تربیت آن‌ها، ایجاد زمینه برای برقراری ارتباط سالم اعضا با یکدیگر و کمک به استقلال فرزندان است (معتمدی و پورنصیری، ۱۳۸۳).

از مدل‌های مطرح در بررسی خانواده، که اساس آن تعامل‌های خانواده است، مدل الگوی ارتباطی خانواده^۴ است (فیتزپاتریک، ۲۰۰۴). درواقع مفهوم الگوی ارتباطی خانواده یا طرح‌واره‌های ارتباط خانواده، ساختار علمی دنیای ظاهری

بیان دیگر تاب‌آوری فرایند، توانایی، یا پیامد سازگاری موفقیت‌آمیز، به‌رغم شرایط تهدیدکننده است. در واقع تاب‌آوری سازگاری مثبت در واکنش به شرایط ناگوار است (والر، ۲۰۰۱). تاب‌آوری فقط مقاومت فعل‌پذیر در برابر آسیب‌ها یا شرایط تهدیدکننده نیست، بلکه فرد تاب‌آور مشارکت‌کننده فعال و سازنده محیط پیرامونی خود است. تاب‌آوری قابلیت فرد در برقراری تعادل زیستی، روانی و معنوی، در شرایط مخاطره‌آمیز است (کانر و دیویدسون، ۲۰۰۳).

همان‌طور که بیان شد افزایش انگیزه از شیوه‌های ایجاد پیشرفت تحصیلی در دانشجویان و دانش‌آموزان جامعه است. عوامل و متغیرهای گوناگون و متعدد بر انگیزش پیشرفت تأثیر می‌گذارند و شناسایی متغیرهای تأثیرگذار بر انگیزش پیشرفت به بهبود شرایط انگیزشی دانش‌آموزان و دانشجویان کمک می‌کند. به‌طورکلی مجموعه‌ای از عوامل مرتبط بر علاقه و انگیزش دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد. این مجموعه شامل ویژگی‌های یادگیرنده، برنامه درسی به لحاظ کمی و کیفی، ویژگی‌های معلمان، شرایط و ویژگی‌های محیط آموزشی، فعالیت‌ها و تکالیف یادگیری و سایر عوامل محیطی است. ازجمله این عوامل که تأثیرگذاری آن‌ها بر انگیزش پیشرفت در پژوهش‌ها نشان داده شده الگوهای ارتباطی خانواده (اکرودیدویو، ۲۰۱۰؛ ترنر و جانسون، ۲۰۰۳) و تاب‌آوری (نیاکان، ۱۳۹۱) است.

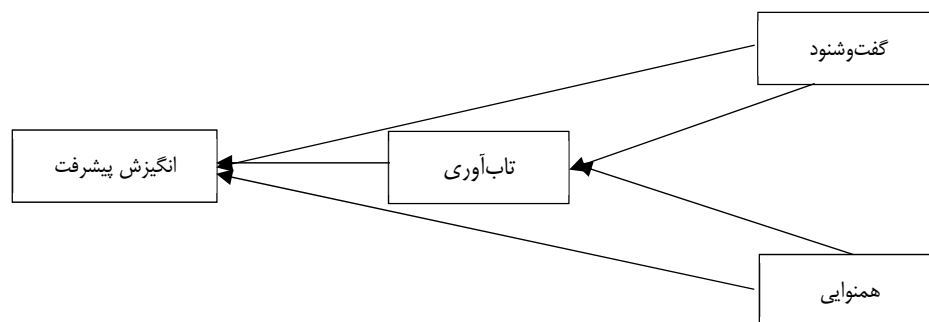
با توجه به مطالب گفته‌شده، هدف از این پژوهش بررسی نقش واسطه‌ای تاب‌آوری در رابطه الگوهای ارتباطی خانواده و انگیزش پیشرفت است. شکل ۱ رابطه بین متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

خانواده است که بر اساس کیفیت ارتباط اعضای خانواده با یکدیگر و محتوای ارتباط، نوع کار و فعالیت و فضای ارتباطات و تعامل‌های در درون خانواده تعریف می‌شود (کوئرنر و فیتزپاتریک، ۲۰۰۲).

فیتزپاتریک و ریچی (۱۹۹۴) به منظور تعیین الگوهای ارتباطات خانوادگی، با تجدیدنظر بر کار مک‌لئود^۱ و چفی^۲ (۱۹۷۲)، دو بعد زیربنایی جهت‌گیری گفت‌وشنود^۳ و جهت‌گیری همنوایی^۴ را در الگوهای ارتباطات خانواده شناسایی کردند. آن‌ها مفهوم جهت‌گیری گفت‌وشنود را شرایطی در نظر گرفته‌اند که خانواده‌ها فراهم می‌آورند تا در آن همه اعضای خانواده تشویق به شرکت آزادانه و راحت در تعامل، بحث و تبادل نظر درباره گستره وسیعی از موضوعات بدون محدودیت زمانی شوند و مفهوم جهت‌گیری همنوایی را تأکید خانواده‌ها بر شرایط همسان بودن بازخوردها و ارزش‌ها و اجتناب از تعارض و تلاش برای وابستگی متقابل اعضای خانواده در نظر گرفته‌اند (فیتزپاتریک، ۲۰۰۴). پژوهش‌ها و مقالات گوناگون بعد گفت‌وشنود را پیش‌بینی‌کننده مثبت و تأثیرگذار بر تاب‌آوری و بعد همنوایی را پیش‌بینی‌کننده منفی تاب‌آوری می‌دانند (هاولی، ۲۰۰۰؛ کامجو، ۱۳۹۱؛ مکسود و کولمن، ۱۹۹۳).

علاوه بر خانواده و متغیرهای مربوط به محیط، عوامل فردی و شخصیتی گوناگونی بر انگیزش پیشرفت تأثیرگذار است، یکی از این عوامل که در این پژوهش به بررسی رابطه آن با انگیزش پیشرفت پرداخته‌ایم تاب‌آوری^۵ است.

لوتار (۲۰۰۵) تاب‌آوری را فرایندی می‌داند که سبب می‌شود افراد بتوانند بر عوامل تنیدگی‌زای زندگی خویش غلبه کنند. به

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

1. McLeod, J. M.
2. Chaffee, S. H.

3. conversation
4. conformity

5. resiliency

این پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی بود. در این پژوهش انگیزش پیشرفت به‌عنوان متغیر ملاک، الگوهای ارتباطی خانواده به‌عنوان متغیر پیش‌بین و تاب‌آوری نقش واسطه را بر عهده داشتند.

به منظور اجرای این پژوهش ۳۷۰ نفر از دانشجویان دختر و پسر دانشگاه فرهنگیان کرمان پردیس‌های خواجه نصیرالدین طوسی و شهید باهنر که در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ مشغول به تحصیل بودند به صورت نمونه‌برداری خوشه‌ای انتخاب شدند، به این ترتیب که ابتدا از بین مجموع رشته‌های هر پردیس، ۵ رشته به‌طور تصادفی و از هر رشته ۴ کلاس به‌صورت تصادفی انتخاب و سپس همه دانشجویان هر کلاس ارزیابی شدند.

بعد از مشخص شدن کلاس‌های مورد نظر برای نمونه، یکی از پژوهشگران در کلاس‌ها حضور یافت و با بیان مقدمه‌ای کوتاه در زمینه هدف کلی پژوهش، توجه دانشجویان را به پژوهش جلب و با ذکر اصول اخلاقی تحقیق از جمله آزادی کامل برای مشارکت یا انصراف از پاسخگویی به سوال‌ها و این که ذکر مشخصات فردی تأثیری در نتیجه پژوهش ندارد، پرسشنامه‌ها را بین دانشجویان توزیع کرد. ابزارهای این پژوهش عبارت بودند از:

پرسشنامه انگیزش پیشرفت^۱ (هرمنس، ۱۹۷۰). این پرسشنامه بر مبنای دانش نظری و تجربی درباره نیاز به پیشرفت و با بررسی پیشینه پژوهش‌های مربوط به موضوع ساخته شده است. هرمنس نخست ۹۲ ماده و در نهایت ۲۹ ماده را به‌عنوان پرسشنامه نهایی انگیزش پیشرفت انتخاب کرد (اکبری، ۱۳۸۶). اعتبار پرسشنامه انگیزش پیشرفت با روش بازآزمایی ۰/۷۴ و ضریب آلفای کرونباخ آن ۰/۶۸ به دست آمده است (اکبری، ۱۳۸۶). در این پژوهش اعتبار پرسشنامه انگیزش پیشرفت با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۶۸ به دست آمد.

پرسشنامه الگوهای ارتباطی خانواده^۲ (فیتزپاتریک و ریچی، ۱۹۹۴). این پرسشنامه نوعی ابزار خودگزارش دهی است که با استفاده از آن درجه موافقت یا مخالفت پاسخ‌دهنده در دامنه‌ای پنج‌درجه‌ای (۵= کاملاً موافقم تا ۱= کاملاً مخالفم)

درباره ۲۶ ماده در زمینه ارتباطات خانوادگی او سنجیده می‌شود. این ابزار ابعاد گفت‌و شنود و همنوایی را می‌سنجد، بدین صورت که ۱۱ ماده اول مربوط به بعد همنوایی و ۱۵ ماده بعد مربوط به بعد گفت‌و شنود است. کوئرنر و فیتزپاتریک (۲۰۰۲) روایی محتوایی، ملاکی و سازه و اعتبار (آلفای کرونباخ و بازآزمایی) این پرسشنامه را مطلوب گزارش کرده‌اند. در ایران نیز کوروش‌نیا (۱۳۸۵)، اعتبار این ابزار را به روش ضریب آلفای کرونباخ برای بعد گفت‌و شنود ۰/۸۷ و برای بعد همنوایی ۰/۸۱ به دست آورده و همچنین روایی آن را مطلوب گزارش کرده است. در این پژوهش اعتبار پرسشنامه الگوهای ارتباطی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۱ به دست آمد.

مقیاس تاب‌آوری^۳ (کانر و دیویدسون، ۲۰۰۳). کانر و دیویدسون این مقیاس را با بازبینی منابع پژوهشی (۱۹۷۹-۱۹۹۱) در زمینه تاب‌آوری تهیه کرده‌اند. این مقیاس ۲۵ ماده دارد که در یک مقیاس لیکرتی بین صفر (کاملاً نادرست) تا پنج (همیشه درست) با دامنه ۱۲۵-۲۵ نمره‌گذاری می‌شود. بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس در شش گروه: جمعیت عمومی، مراجعه‌کنندگان به بخش مراقبت‌های اولیه، بیماران سرپایی روان‌پزشکی، بیماران با مشکل اختلال اضطراب فراگیر، و دو گروه از بیماران مبتلا به اختلال تنیدگی پس‌رویدادی، انجام شده است. سازندگان این مقیاس بر این باورند که با این مقیاس به خوبی می‌توان افراد تاب‌آور را از غیرتاب‌آور در گروه‌های بالینی و غیربالینی جدا کرد و می‌توان در موقعیت‌های پژوهشی و بالینی از آن استفاده کرد (محمدی، ۱۳۸۴). این مقیاس را در ایران محمدی (۱۳۸۴) هنجاریابی کرده است. برای تعیین روایی این مقیاس، نخست همبستگی هر نمره با نمره کل به استثنای ماده ۳، ضریب‌های بین ۰/۴۱ تا ۰/۶۴ را نشان داد. سپس ماده‌های مقیاس به روش مؤلفه اصلی تحلیل عاملی شد. برای تعیین اعتبار مقیاس تاب‌آوری کانر و دیویدسون از روش آلفای کرونباخ استفاده شد و ضریب اعتبار ۰/۸۹ به دست آمد (محمدی، ۱۳۸۴). در این پژوهش اعتبار این مقیاس با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۶ به دست آمد.

جدول ۱
میانگین، انحراف استاندارد و همبستگی متغیرهای پژوهش

مسیر یک‌طرفه از تاب‌آوری به سمت دیگر متغیر درون‌زا در مدل، انگیزه پیشرفت، قرار داده و مسیرهای یک‌طرفه از هر کدام از متغیرهای جهت‌گیری گفت‌وشنود و جهت‌گیری همنوایی به سمت انگیزش پیشرفت نیز در نظر گرفته شد.

متغیرها	<u>M</u>	<u>SD</u>	۱	۲	۳
۱. انگیزش پیشرفت	۲/۸۲	۰/۲۵	-		
۲. تاب‌آوری	۲/۸۰	۰/۶۶	۰/۲۸**	-	
۳. الگوی ارتباطی همنوایی	۲/۵۶	۰/۷۴	-۰/۱۸**	-۰/۱۳*	
۴. الگوی ارتباطی گفت‌وشنود	۳/۱۸	۰/۷۶	۰/۲۴**	۰/۰۷	۰/۰۶

* $P < .05$ ** $P < .01$

ارتباط بین جهت‌گیری گفت‌وشنود و جهت‌گیری همنوایی را نیز در نظر گرفتیم. ابتدا مدل اصلی شامل همه مسیرهای مورد نظر آزمون و برای برازش مدل مسیرهای غیرمعتادار از مدل حذف شد. مدل نهایی در شکل ۲ آمده است.

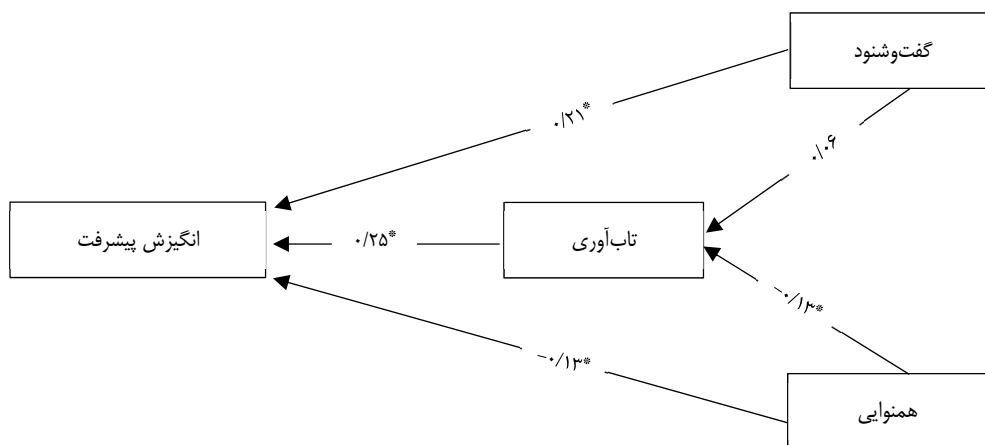
بررسی نتایج حاصل از اثرات مستقیم نشان داد الگوی ارتباطی گفت‌وشنود به صورت مثبت با انگیزش پیشرفت ارتباط دارد ($\beta = 0.21, P < 0.05$)، به این معنا که با افزایش الگوی ارتباطی گفت‌وشنود میزان انگیزش پیشرفت افزایش می‌یابد. درحالی‌که الگوی ارتباطی گفت‌وشنود اثر مستقیم معناداری بر تاب‌آوری نشان نداد.

هم‌چنین بررسی نتایج حاصل از اثرات مستقیم الگوی ارتباطی همنوایی بر تاب‌آوری نشان داد که الگوی ارتباطی همنوایی به صورت منفی با تاب‌آوری ($\beta = -0.13, P < 0.05$)، ارتباط دارد، به این معنا که با افزایش الگوی ارتباطی همنوایی میزان تاب‌آوری کاهش می‌یابد. هم‌چنین الگوی ارتباطی همنوایی اثرات مستقیم معنادار و منفی بر میزان انگیزش پیشرفت نشان داد ($\beta = -0.13, P < 0.05$)، به این معنا که با کاهش الگوی ارتباطی همنوایی میزان انگیزش پیشرفت افزایش می‌یابد.

یافته‌ها

میانگین، انحراف استاندارد و همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ آمده است.

برای بررسی مدل علی الگوهای ارتباطی خانواده و انگیزش پیشرفت با نقش واسطه‌ای تاب‌آوری تحصیلی از روش تحلیل مسیر استفاده شد. تحلیل مسیر کاملاً بر اساس موازین معادلات ساختاری است، اما در آن به جای متغیر مکنون^۱ از متغیرهای مشاهده شده استفاده می‌شود. در این روش ابتدا مدل بر اساس روابط پیش‌بینی شده بین متغیرها طراحی و سپس، با بررسی شاخص‌های برازندگی و پارامترهای حاصل ارزیابی می‌شود (کلاین، ۲۰۱۲). برای بررسی مدل ابتدا مسیرهای یک‌طرفه از دو متغیر برون‌زا جهت‌گیری گفت‌وشنود و جهت‌گیری همنوایی به سمت متغیر درون‌زا تاب‌آوری در نظر گرفته شد. هم‌چنین

شکل ۲. مدل مفهومی نقش واسطه‌ای تاب‌آوری در رابطه بین الگوهای ارتباطی خانواده و انگیزش پیشرفت ($P < 0.05$)

جدول ۲

شاخص‌های برازش مدل

RMSEA	NFI	CFI	IFI	df	χ^2
< ۰/۰۵	> ۰/۹۰	> ۰/۹۰	> ۰/۹۰	> ۱	
۰/۸	۱	۱	۱	۶	۱۱/۷۲

جدول ۳

اثر مستقیم و غیر مستقیم تاب‌آوری در رابطه بین الگوهای ارتباطی خانواده و انگیزش پیشرفت

متغیر	انگیزش پیشرفت		تاب‌آوری
	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	
الگوی ارتباطی	$\beta = ۰/۲۱$	$\beta = ۰/۰۱$	$\beta = ۰/۰۶$
گفت و شنود	$P < ۰/۰۵$	$P < ۰/۰۵$	$P < ۰/۰۵$
الگوی ارتباطی	$\beta = -۰/۱۳$	$\beta = -۰/۰۳$	$\beta = -۰/۱۳$
همنوایی	$P < ۰/۰۵$	$P < ۰/۰۵$	$P < ۰/۰۵$

نیز نشان می‌دهد که تاب‌آوری بین الگوی ارتباطی گفت‌و شنود و انگیزش پیشرفت نقش واسطه‌ای ندارد ($\beta = ۰/۰۱$, $P < ۰/۰۵$).

اما تحلیل‌های مربوط به اثر واسطه‌ای تاب‌آوری در رابطه بین الگوی ارتباطی همنوایی و انگیزش پیشرفت بر اساس جدول ۳ نشان می‌دهد که تاب‌آوری بین الگوی ارتباطی همنوایی و انگیزش پیشرفت نقش واسطه‌ای دارد ($\beta = -۰/۰۳$; $P < ۰/۰۵$).

به‌منظور بررسی نقش واسطه‌ای یک متغیر در معادلات ساختاری (SEM) لازم است شدت اثرات مستقیم و غیرمستقیم مقایسه شود. چنانچه مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم هر دو معنادار شد، واسطه‌گری نسبی^۵ و اگر صرفاً مسیرهای غیرمستقیم معنادار شد، واسطه‌گری کامل^۶ برای متغیر واسطه‌ای اتفاق افتاده است (جوس، ۲۰۱۳).

بنابراین شدت اثرات مستقیم و غیرمستقیم نیز مقایسه شد (جدول ۳) و این مقایسه نشان داد که اثرات مستقیم الگوی ارتباطی همنوایی بر انگیزش پیشرفت بیش از اثرات غیرمستقیم است؛ بنابراین نوعی نقش واسطه‌گری نسبی برای متغیر تاب‌آوری بین الگوی ارتباطی همنوایی و انگیزش پیشرفت وجود دارد.

بحث

نتایج نشان‌دهندهٔ برازش قابل قبول برای مدل بود و در بررسی مدل مشخص شد که الگوی گفت‌و شنود اثر مستقیم بر انگیزش پیشرفت و الگوی ارتباطی همنوایی اثر مستقیم و منفی بر انگیزش پیشرفت دارد. این یافته‌ها با یافته‌های پژوهش‌های حیدری (۱۳۹۰)، محبی و دیگران (۱۳۹۰)، کامجو (۱۳۹۱) و مکسود و کولمن (۱۹۹۳) همسو است. این پژوهشگران متغیرهای پذیرش فرزند، جو عاطفی خانواده، ساختار زندگی خانواده، استقلال‌آموزی و انتظار موفقیت از فرزند را از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر انگیزش پیشرفت تحصیلی می‌دانند.

ویژگی بارز خانواده‌های با گفت‌و شنود بالا داشتن روابط گرم و صمیمی و آزادی در بیان احساسات و مشورت با یکدیگر است، بر این اساس فرزندان در این خانواده‌ها احساس می‌کنند مورد

درنهایت بررسی اثرات مستقیم تاب‌آوری بر انگیزش پیشرفت نشان داد که تاب‌آوری با انگیزش پیشرفت رابطهٔ مثبت معنادار دارد ($\beta = ۰/۲۵$, $P < ۰/۰۵$). به این معنا که با افزایش میزان تاب‌آوری در فرد میزان انگیزش پیشرفت افزایش می‌یابد.

در این پژوهش از چند شاخص برای برازش مدل شامل شاخص برازش افزایشی^۱ (کالین، ۲۰۱۲)، شاخص برازندگی تطبیقی^۲، ریشهٔ دوم واریانس خطای تقریب^۳ و شاخص برازندگی هنجار شده^۴ (کالین، ۲۰۱۲)، استفاده شد. نتایج برازش مدل و شاخص‌های برازندگی در جدول ۲ آمده است. با توجه به مقدار شاخص‌های برازش الگو و مرز مقادیر قابل قبول، می‌توان گفت که مدل ارائه‌شده نسبتاً مورد قبول است.

تحلیل‌های مربوط به اثر واسطه‌ای تاب‌آوری در رابطه بین الگوی ارتباطی گفت‌و شنود و انگیزش پیشرفت بر اساس جدول ۳ نیز نشان داد که تاب‌آوری بین الگوی ارتباطی گفت‌و شنود و انگیزش پیشرفت نقش واسطه‌ای ندارد ($\beta = ۰/۰۱$, $P < ۰/۰۵$). تحلیل‌های مربوط به اثر واسطه‌ای تاب‌آوری در رابطه بین الگوی ارتباطی گفت‌و شنود و انگیزش پیشرفت بر اساس جدول ۳

1. Incremental Fit Index (IFI)
2. Comparative Fit Index
3. Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)

4. Normal Fit Index (NFI)
5. partial mediation
6. full mediation

برای فرزندان تصمیم می‌گیرند و فرزندان مکلف به اطاعت و حرف‌شنوی هستند، اعتمادبه‌خویشتن و خودکارآمدی فرزندان کاهش می‌یابد و از آنجاکه ممکن است این افراد حتی در انتخاب رشته تحصیلی مطابق میل والدین عمل کرده باشند، نیاز به رشد و تعالی و پیشرفت و میزان انگیزه در آن‌ها کاهش می‌یابد. بررسی مدل هم‌چنین اثر مستقیم هم‌نوایی را بر تاب‌آوری نشان داد که رابطه آن به صورت معکوس است و این نتیجه با یافته‌های مطالعات خرمایی و دیگران (۱۳۹۴)، کشتکاران (۱۳۸۸) و هاوولی (۲۰۰۰)، فیتزپاتریک و کوثرنر (۲۰۰۴) مبنی بر وجود رابطه منفی بین تاب‌آوری و هم‌نوایی هماهنگ است. به عبارت دیگر فرزندان خانواده‌هایی که به هم‌نوایی عقاید و بازخوردها، اطاعت از والدین، سلسله‌مراتب، نبود ارتباط باز و وجود تعامل بسته تأکید می‌کنند، در بزرگسالی تاب‌آوری کمتری در برابر خطرات و مشکلات دارند و احتمالاً به دلیل رشد رفتارها و افکاری مثل خصومت و دشمنی و کناره گرفتن از مشکلات و نداشتن شایستگی اجتماعی و حمایت اجتماعی تحمل‌شان در مقابل حوادث کمتر است؛ پس به‌طورکلی افراد متعلق به خانواده‌هایی با بعد هم‌نوایی تاب‌آوری کمتری را در بزرگسالی دارا هستند.

درنهایت بررسی اثرات مستقیم تاب‌آوری بر انگیزش پیشرفت نشان داد که تاب‌آوری با انگیزش پیشرفت رابطه مثبت معنادار دارد و این یافته با نتایج پژوهش شیخ‌الاسلامی (۱۳۸۸) همخوان است. افرادی که تاب‌آوری بیشتری دارند در برابر مشکلات و سختی‌های موجود در مسیر رشد و پیشرفت تاب و تحمل بیشتری نشان می‌دهند و برای رسیدن به اهداف خود بیشتر تلاش می‌کنند، هم‌چنین این افراد امید بیشتری به کسب موفقیت و حل مشکلات و ادامه زندگی دارند و فرصت‌های بیشتری هم برای پیشرفت خود در تحصیل، شغل و زندگی خانوادگی می‌بینند و انگیزش بیشتری هم برای حرکت به جلو و پیشرفت دارند.

بررسی اثرات واسطه‌ای تاب‌آوری در رابطه بین الگوی ارتباطی هم‌نوایی و انگیزش پیشرفت نشان داد که تاب‌آوری در رابطه بین الگوی ارتباطی هم‌نوایی و انگیزش پیشرفت نقش واسطه‌ای دارد.

پذیرش خانواده‌اند و در مواجهه با مسائل و چالش‌های مختلف نظر و ایده آن‌ها از ارکان تصمیم‌گیری در خانواده است و در نتیجه دارای توانایی حل مسئله و تصمیم‌گیری (کوثرنر و فیتزپاتریک، ۱۹۹۷) و اعتمادبه‌خویشتن (هانگ، ۱۹۹۹) خوبی هستند. داشتن این موقعیت زمینه‌ساز رشد و شکوفایی بیشتر فرزندان می‌شود، چرا که فرزندان برای این که حرفی برای گفتن داشته باشند به دنبال مطالعه و پیگیری بیشتر می‌روند و این امر به نوبه خود باعث ایجاد انگیزش پیشرفت در آنان می‌شود. در این پژوهش بر اساس الگوی ارتباطی گفت‌وشنود نتوانستیم تاب‌آوری را پیش‌بینی کنیم و این یافته ناهمسو با پژوهش‌های خرمایی و دیگران (۱۳۹۴)، کوثرنر و فیتزپاتریک (۲۰۰۴) و هاوولی (۲۰۰۰) است. در مورد معنادار نبودن رابطه گفت‌وشنود و تاب‌آوری توجه به تفاوت‌های بین فرهنگی جوامع جمع‌گرا و فردگرا نیز حائز اهمیت است و با توجه به این که ایرانیان کم‌وبیش فرهنگ جمع‌گرا دارند، احتمالاً تمایل به جهت‌گیری هم‌نوایی بیشتر است و بسیاری آن را موجب استحکام خانواده می‌دانند، از آنجاکه در این خانواده‌ها در یک‌زمان مشخص از الگوهای ارتباطی متفاوت استفاده می‌شود (دهقانی‌زاده و حسین‌چاری، ۱۳۹۱) وجود این جهت‌گیری در خانواده اثر مثبت و گاهی منفی بر توانایی‌های فرزندان بر جای می‌گذارد، بنابراین دور از انتظار نیست که نتایج ناهماهنگی در مورد رابطه جهت‌گیری گفت‌وشنود و تاب‌آوری به دست آید.

در این پژوهش الگوی ارتباطی هم‌نوایی اثر مستقیم منفی بر انگیزش پیشرفت داشت و این یافته همسو با یافته‌های پژوهش‌های حیدری (۱۳۹۰)، محبی و دیگران (۱۳۹۰)، کامجو (۱۳۹۱) و مکسود و کولمن (۱۹۹۳) است. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت جهت‌گیری هم‌نوایی بدین معناست که ارتباطات در خانواده باعث همسان شدن بازخوردها و عقاید، اجتناب از تعارض و وابستگی اعضای خانواده با یکدیگر می‌شود و مقابله با استقلال‌طلبی نوجوانان می‌شود (فیتزپاتریک، ۲۰۰۴). اختلاف نظر و تعارض با والدین باعث بروز مشکلات روان‌شناختی در نوجوان و شکل‌گیری رفتارهای ناسازگارانه در وی می‌شود. در شرایطی که جو خانواده مبتنی بر نبود ارتباط باز است و بر هم‌نوایی عقاید و بازخوردها به والدین تأکید می‌شود و والدین

نتایج تحلیل یافته‌ها نشان‌دهنده نقش واسطه‌ای تاب‌آوری در رابطه بین الگوهای ارتباطی خانواده و انگیزش پیشرفت بود. نتایج تحقیقات نشان داده ویژگی‌های خانوادگی با انگیزش پیشرفت تحصیلی مرتبط است. یافته‌های تحقیقی همچنین نشان می‌دهد که شیوه‌های فرزندپروری مقتدرانه و انتظار والدین از موفقیت فرزندان رابطه معنادار با انگیزش پیشرفت دارد. بنابراین در تبیین نتایج این پژوهش می‌توان گفت که خانواده نقش تعیین‌کننده در رفتار آتی افراد دارد. ساخت خانواده و روش‌های تربیتی والدین در دوران کودکی نقش تعیین‌کننده در شخصیت و انگیزه‌های افراد در آینده دارد. لذا باید در برخورد با کودکان، علاوه بر جنبه‌های مرتبط با هوش و شناخت، به انگیزه‌های آنان به‌ویژه انگیزش پیشرفت تحصیلی توجه کرد. در این زمینه توجه والدین به تاب‌آوری فرزندان بسیار حائز اهمیت است، زیرا نتایج این پژوهش نشان داده است که تاب‌آوری در رابطه بین الگوی ارتباطی هم‌نواپی و انگیزش پیشرفت نقش واسطه‌ای دارد. بنابراین لازم است خانواده‌ها در برخورد و ارتباط با فرزندان، از طریق کاهش رفتارهایی که به همسویی اعتقادات فرزندان با خود می‌انجامد، به افزایش تاب‌آوری در آنان کمک کنند و فرزندان را پرورش دهند که در صورت مواجه شدن با ناملایمات و سختی‌ها کنار نمی‌کشند و ایستادگی می‌کنند و از این راه فرزندان را با شخصیت محکم و تاب‌آور بار آورند، زیرا شکل‌گیری تاب‌آوری در موفقیت فرزندان نقش بسیار مهمی دارد و خانواده با کمک به شکل‌گیری صحیح این ویژگی نقش مهمی در ایجاد انگیزش پیشرفت تحصیلی و موفقیت آنان خواهد داشت.

هر پژوهش با محدودیت‌ها و موانع نظری و عملی مواجه است. طولانی بودن ماده‌ها و تعداد آن‌ها که باعث بی‌دقتی دانشجویان هنگام پاسخ دادن می‌شد و اتکای یافته‌های پژوهش به داده‌های حاصل از گزارش‌های شخصی افراد در مورد متغیرهای موجود و محدود بودن جامعه آماری پژوهش به دانشجویان دانشگاه فرهنگیان از جمله محدودیت‌های این پژوهش بود.

پیشنهاد پژوهشگر برای سایر پژوهشگران این است که به منظور تعمیم یافته‌های این پژوهش آن را در سایر مناطق

جغرافیایی و فرهنگی و در مقیاس وسیع‌تر و گروه‌های سنی متفاوت اجرا و سایر متغیرهای تأثیرگذار بر انگیزش پیشرفت مانند حرمت خود، افسردگی، سبک‌های هویت و شادکامی را هم بررسی کنند تا در نهایت مدل مستحکم‌تر و ارزشمندی از روابط متغیرها به دست آید. هم‌چنین به سایر پژوهشگران پیشنهاد می‌شود از روش‌های دیگری مانند مصاحبه و مشاهده هم برای سنجش انگیزش پیشرفت استفاده و رابطه متغیرهای این پژوهش را به‌صورت اثربخشی و آزمایش نیز بررسی کنند.

دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت می‌توانند برای بهبود و غنی‌سازی فرایند آموزش در مدارس و دانشگاه‌ها از یافته‌های این پژوهش استفاده کنند. همان‌طور که مشاهده شد، نقش واسطه‌ای تاب‌آوری در رابطه بین الگوهای ارتباطی خانواده از طریق الگوی هم‌نواپی تأیید شد، بنابراین تربیت دانشجویانی با سطوح بالای تاب‌آوری سهم بسیار در رشد علمی جامعه دارد.

منابع

- اکبری، ب. (۱۳۸۶). روایی و اعتبار آزمون انگیزش پیشرفت هرمنس بر روی دانش‌آموزان دوره متوسطه استان گیلان. *دانش و پژوهش در علوم تربیتی*، ۱۶، ۹۶-۷۳.
- باران اولادی، ص.، اعتمادی، ا. و کرمی، ا. (۱۳۹۱). اثربخشی امیددرمانی بر انگیزه پیشرفت دانش‌آموزان پسر پایه دوم کار و دانش شهرستان بهارستان. *دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*، ۱۳(۲)، ۳-۹.
- بهرامی، ه. و عباسیان فرد، م. (۱۳۸۹). خودکارآمدی و انگیزه پیشرفت؛ بررسی رابطه خودکارآمدی با انگیزه پیشرفت در دانش‌آموزان دختر دوره پیش‌دانشگاهی شهر تهران سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸. *رشد آموزش مشاور مدرسه*، ۲۱، ۷-۳.
- پاکدامن‌ساجی، آ.، گنجی، ک. و احمدزاده، م. (۱۳۹۱). تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. *فصلنامه رفاه اجتماعی*، ۱۲(۴۷)، ۲۴۵-۲۶۵.
- حیدری، غ. غ. ع. (۱۳۹۰). رابطه محیط خانواده با انگیزه پیشرفت در دانش‌آموزان دوره پیش‌دانشگاهی شهر یزد. *مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد*، ۱۶(۱)، ۳۸-۳۳.
- خرمایبی، ف.، اکبری، ع.، صبری، م. و نیرومند، ح. (۱۳۹۴). پیش‌بینی شادکامی بر اساس ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده با واسطه‌گری تاب‌آوری در دانش‌آموزان. *مجله مطالعات روان‌شناسی تربیتی*، ۲۱، ۸۲-۶۳

دهقانی‌زاده، م و حسین‌چاری، م. (۱۳۹۱). سرزندگی تحصیلی و ادراک از الگوی ارتباطی خانواده: نقش واسطه‌ای خودکارآمدی. *مجله مطالعات آموزش و یادگیری*، ۴(۲)، ۲۱-۴۷.

زارع، ح. و محمدزاده، ر. (۱۳۹۱). نقش صفات شخصیت در پیش‌بینی انگیزه پیشرفت. *دستاوردهای روان‌شناختی دانشگاه شهید چمران اهواز*، ۴(۱)، ۱۱۷-۱۳۸.

سانتراک، ج. دبلیو، (۱۳۸۷). روان‌شناسی تربیتی. ترجمه ش. سعیدی، م. عراقچی و ح. دانش‌فر. تهران: نشر رسا (تاریخ انتشار اثر اصلی، ۲۰۰۸).

سیف، ع. ا. (۱۳۸۸). *روان‌شناسی پرورشی نوین: روان‌شناسی یادگیری و آموزش*. ویرایش ششم. تهران: دوران.

شولتز، د. پ. و شولتز، س. ا. (۱۳۹۱). *نظریه شخصیت*. ترجمه ی. سیدمحمدی. تهران: ویرایش (سال انتشار اثر اصلی، ۲۰۰۵).

شهرآرای، م. فرزاد، و. و زارعی، ع. (۱۳۸۴). رابطه بین سبک‌های اسنادی و انگیزه پیشرفت با پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان سال دوم رشته ریاضی. *فصلنامه روان‌شناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی*، ۴(۱)، ۹-۱.

شیخ‌الاسلامی، ع. (۱۳۸۸). *بررسی رابطه بین تاب‌آوری و عزت‌نفس با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر سال اول دبیرستان‌های شهر شه‌ریار در سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی.

صفی‌زاده، ن. (۱۳۹۱). *بررسی رابطه میان باورهای معرفت‌شناختی، رویکردهای یادگیری (عمقی و سطحی) و ویژگی‌های شخصیتی (وظیفه‌گرایی و برون‌گرایی) با انگیزه پیشرفت دانشجویان دانشگاه باهنر*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور.

عاشوری، ج. کجیاف، م. ب. منشی، غ. ر. و طالبی، ه. (۱۳۹۳). تأثیر روش‌های آموزشی نقشه مفهومی، یادگیری مشارکتی و سنتی بر انگیزه پیشرفت و پیشرفت تحصیلی درس زیست‌شناسی. *پژوهش در برنامه‌ریزی درسی*، ۲(۱۴)، ۷۳-۶۳.

غفوری‌آثار، ط. (۱۳۹۱). *بررسی رابطه باورهای معرفت‌شناختی و سبک‌های یادگیری با انگیزه پیشرفت در دانشجویان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان‌شناسی و علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکز.

غلامی، ی. خداپناهی، م. ک. رحیمی‌نژاد، ع. و حیدری، م. (۱۳۸۵). رابطه انگیزش پیشرفت و خودپنداشت با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه هشتم در درس علوم براساس تحلیل نتایج تیمز - آر. *فصلنامه روان‌شناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی*، ۲(۷)، ۲۱۹-۲۰۷.

کاشانی‌خطیب، ط. (۱۳۹۱). *بررسی رابطه باورهای دینی و انگیزه پیشرفت در دانش‌آموزان دختر دبیرستانی شهر تهران*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد،

دانشکده روان‌شناسی و علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکز. کوروش‌نیا، م. (۱۳۸۵). *بررسی تأثیر ابعاد الگوهای ارتباطات خانواده بر میزان سازگاری روانی فرزندان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان‌شناسی، دانشگاه شیراز.

کامجو، س. (۱۳۹۱). *بررسی نقش الگوهای ارتباطی خانواده در شادکامی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه اول*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان‌شناسی، دانشگاه شیراز.

کشتکاران، ط. (۱۳۸۸). *رابطه الگوهای ارتباطی خانواده با تاب‌آوری در دانشجویان دانشگاه شیراز. دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*، ۱۱(۳۹)، ۵۳-۴۳.

کمری، م. (۱۳۹۱). *بررسی رابطه انگیزه پیشرفت و عادت‌های مطالعه و مقایسه آن در دانش‌آموزان دختر و پسر رشته‌های مختلف سوم متوسطه شهر بروجرد*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا.

مجبی، ن. وند، م. ح. مشتاقی، س. و شهبازی، م. (۱۳۹۰). *رابطه جو عاطفی خانواده با رشد مهارت‌های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر و دختر پایه‌های چهارم و پنجم ابتدایی شهرستان مسجدسلیمان*. *پژوهش در برنامه‌ریزی درسی*، ۸(۲)، ۹۳-۸۴.

محمدی، م. (۱۳۸۴). *بررسی متغیرهای خانوادگی و فردی در افراد در معرض خطر سوءمصرف مواد*. رساله دکتری، دانشکده مشاوره، دانشگاه علوم بهزیستی و توان‌بخشی.

معمدی، ع. و پورنصیری، و. ز. (۱۳۸۳). *رابطه انواع جوهای عاطفی خانواده با عزت‌نفس و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان*. کنگره سراسری آسیب‌شناسی خانواده. ۳۰-۲۸ اردیبهشت ۱۳۸۳.

نیاکان، ش. (۱۳۹۱). *نقش الگوهای ارتباطی خانواده در پیشرفت تحصیلی با واسطه‌گری انگیزه پیشرفت*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان‌شناسی، دانشگاه شیراز.

یاسمی‌نژاد، پ. طاهری، م. گل‌محمدیان، م. و احدی، ح. (۱۳۹۲). *رابطه خودتنظیمی با انگیزه پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شهر تهران*. *دو فصلنامه علمی پژوهشی پژوهش‌های آموزش و یادگیری*، ۲۰(۳)، ۳۳۸-۳۲۵.

یعقوبی، ا. محقق، ح. یوسف‌زاده، م. ر. گنجی، ک. و الفتی، ن. (۱۳۹۳). *تأثیر آموزش مدیریت زمان بر اضطراب امتحان و انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان*. *روان‌شناسی مدرسه*، ۳(۱)، ۱۴۴-۱۳۱.

Brunstien, J. C., & Maier, G. W. (2005). An implicit and self-attributed motives to achieve: Two separate but interacting needs. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89, 205-222.

- equation modeling*. NY: Guilford press.
- Koerner, A. F., & Fitzpatrick, M. A. (2002). Toward a theory of family communication. *Communication Theory, 12*, 70-91.
- Koerner, A. F., & Fitzpatrick M. A. (1997). Family type and conflict: The impact of Conversation orientation and conformity orientation on conflict in the family. *Communication Studies, 48*, 59-78.
- Luthar, S. S. (2005). Resilience at an early age and its impact on child psychosocial development. *Encyclopedia on Early Childhood Development, 71*, 543-562.
- Maqsd, M., & Colman, M. F. (1993). The role of parental interaction in achievement motivation. *Journal of Social Psychology, 133*(6), 859-861.
- Okorodudu, G. N. (2010). Influence of parenting styles on adolescent delinquency in delta central senatorial district. *Edo Journal of Counselling, 3*(1), 58-86.
- Reeve, J. M. (2005). *Understanding motivation and emotion* (4th Ed.). Hoboken: John Wiley & Sons.
- Turner, L. A., & Johnson, B. (2003). A model of mastery motivation for at risk preschoolers. *Journal of Educational Psychology, 95*(3), 495-505.
- Waller, M. A. (2001). Resilience in eco systemic context: evolution of the concept. *American Journal of Orthopsychiatry, 71*(3), 290-297.
- Wigfield, A., & Eccles, J. S. (2002). *Development of achievement motivation*. San Diego, CA: Academic Press.
- Connor, K. M., & Davidson, J. R. (2003). Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). *Depression and anxiety, 18*(2), 76-82.
- Fitzpatrick, M. A., & Ritchie, L. D. (1994). Communication schemata within the family: Multiple perspective on family interaction. *Human Communication Research, 20*, 275-301.
- Fitzpatrick, M. A. (2004). The family communication patterns theory: Observations on its development and application. *Journal of Family Communication, 4*, 167-179.
- Floyd, C. (1996). Achieving despite the odds: a study of resilience among a group of Africa American high school seniors. *Journal of Negro Education, 181-189*.
- Hawly, R. D. (2000). Clinical implications of family resilience. *The American Journal of Family Therapy, 8*, 101-108.
- Hermans, H. J. (1970). A questionnaire measure of achievement motivation. *Journal of Applied Psychology, 54*(4), 353-363.
- Hong, E. (1999). *Effects of gender, math ability, trait test anxiety, statistics course anxiety, statistics achievement, and perceived test difficulty on state test anxiety*. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association, Montreal, Canada.
- Jose, P. E. (2013). *Doing statistical mediation and moderation*. New York: Guilford Press.
- Kline, R. B. (2012). *Principle and practice of structural*